

da so že pred njim zdavnaj znali, kar se težavno učé še le od njega, kterege vselej niti prav ne umejo!

Slovenstvu na korist je živo priporočiti posebno tistim, kateri med nami kdaj mislijo za pero prijeti, ali kateri morda so že pisatelji, naj se iz Miklošičevih zakladov pridno učé jezika. Vzlasti mladina po naših učilnicah naj bi ne pozabila, da brez trdnega učenja se ne dá pisati noben jezik, posebno pa slovenski nikdar ne, in da slovenščine — kar naj se verjame izkušnjam — dan denes človek ne more v nobeni knjigi naučiti se toliko, kolikor v Miklošičevih delih. Res, da se med nami časi kak šaljivec poredno oglasi: tega in tega pisatelja beri, ako bi si rad osvojil vzorno slovensko besedo; ali ker zdaj nismo namenjeni govoriti o šaljivih rečéh, torej le ob kratkem opominjamo, da skoro vsi mi, kar nas piše, malokdaj vemo, je-li res dobro slovenski povedano ali ne, kar smo zapisali.

Da so naše učilnice take, kakoršne bi morale biti, gotovo bi po gimnazijah pridni mladeniči za dar dobivali Miklošičeve knjige, posebno pa ta slovár, ki je tako daleč za seboj pustil vse, kar je do zdaj slovenski jezik imel te vrste spisanega, kakor sploh vsako Miklošičevo delo vselej prekosí, kolikor se je enacega pred njim poskušalo.

Miklošičev slovár je natisnjen na véliko osmíno, in cena po bukvarnicah mu je 24 gold.; pri g. pisatelji na Dunaji pak je dobiti vseh 6 zvezkov za polovico, to je, samo za 12 gld. a. vr. (Bukvar J. Lercher v Ljubljani prodaja slovár po 18 gold. — Vred.)

Levstik.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodna pripovedka.

(Dalje.)

Tadanji krvnik tega kraja bil je vdovec. Imel je edino dete, hčerko Ljudmilo, tiho, dobro deklico. Bila je ravno v cveteči dóbi, prijetnega lica in premilih očí, iz katerih je odsijavala blaga čista duša. Gospodinstvo, skupno čitanje pobožnih knjig z očetom, in nježno gojenje vrtnih cvetic bilo ji je edina zabava in tolažba. In vendar bila je srečna v svojem prognanstvu. Mali prostorček zemlje, na kterege je osoda življenje njeno priklenila, bil ji je mil in drag. Tù se je rodila; tù je sanjala prve svoje blage sanje; tù odrastla do njezne in ljubeznjive devojke. V srcu njenem cvetel je raj deviške nedolžnosti. Ljubezen očetova spremljevala jo je povsod; zato pa tudi ni hrepenela po velikem svetu, ki jo je tako nemilo od sebe pahnil.

Tako doživela je Ljudmila sedemnajsto leto. Nikdar še ni bila v bližnjem mestu in v nobeni družbi; kajti kadar je šla v cerkev v farno vas, hodila je po stranski stezi ob vodi, da ni srečala nikogar. Al limbar, ako cvetè tudi skrivé, najde svojega ljubivca. Vid je pogosto vidil Ljudmilo in v srcu njegovem uname se ogenj najživejše ljubezni. Nadvladajoč predsodke ostalega ljudstva razodene nekega dne deklici, da jo ljubi. Sramožljiva Ljudmila se zeló prestraši, ker vidi pred seboj globoki prepad, v kterege jo žuga pahniti nemila osoda. To mu tudi odkritosrčno razodene. Al mladeneč ni slušal družega kakor glas svojega srca ter sklenil je vse žrtovati ljubezni svoji. Mislil si je: kar si je skupaj sojeno, najde se, ako se temu zoprstavlja tudi ves svet. Ljudmila se je sicer, kolikor je mogla, ogibala mladenča, al bilo ji je vendar vselej drago, kadar sta se srečala; obračala je od njega očí, in vendar, kadar ni bil pričujoč, povsod in vedno gledala je v mislih le podobo njegovo; varovala pa se je odkriti mladenču

tudi le z eno samo besedo ljubezen svojo. Srci njuni porazumeli ste se slednjič popolnoma, in blaženi dnevi tekli so jima na krilih kratkega časa. Nihče ni vedel za njuno ljubezen. Vid dohajal je pod okno svoje drage ljubice, kadar je temna noč pokrivala trudno zemljo; šum dereče reke in pihljanje nočnega vetrea nista nikomur izdala njunega razgovora; le edini blede mesec in lesketajoče zvezde bili so svedoki njunih srečnih trenutkov.

Po očetovi volji pa se je moral Vid podati v ptuje dežele na izkušstvo; ločiti sta se morala. V nedeljo popoldne, ko je ljudstvo odšlo v cerkev k večernicam in je vsa okolica počivala v svečanem miru, snideta se Vid in Ljudmila ter gresta k studencu pod cerkvico „vseh Svetih.“ Ondi napravita v vrbovju dva križeca ter ju izročita krotkim valovčkom osodepolne rečice. Križeca ostaneta na vrhu plavajoča in v tem se jima zmed temnih oblakov žalostne ločitve vendar kaže mila zvezda blagega upanja.

Odkar je bil odšel Vid v daljni svet, prevzela je Ljudmila skrb za njegovo zapuščeno mater. Gledé žalostne okoliščine, ker ni se smela javno pokazati, pričakovala je vsaki dan željno solčnega zahoda, potem pa je odklenila čolnič ter v tistem mraku veslala prek reke. Tako obiskavala je vsaki večer mater ljubege svojega, ter jo oskrbovala z vsem potrebnim. Potajivša se, kakor da bi bila dekla iz mlina, nje govala je starčico ko zvesta hči ter je sedé ob njeni postelji z radostnim in navdihnjenim srcem poslušala, kar ji je mati pripovedovala o dobrem Vidu. V ostalem živela je Ljudmila samo v tistem spominu sladko žalnih sanj ljubezni svoje. Zdaj tolažila se je z vrnitvijo predragega svojega, zdaj zopet se je plašila; zdaj videla je v duhu, kako ljubezen Vidova nadvlada ljudske predsodke; zdaj zopet mislila se je po ledeni roci nemile osode ločena za vselej od njega. Mnogokrat sklenila je pozabiti ljubezen svojo, ki je ljubljencu njenemu le pretila z nesrečo; al vendar ne zgreši nobenega dneva, da ne bi bila šla gledat k studenčeku, ali križec dobrega Vida še plava po površji ali ne. Srcu njenemu bilo bi dobro délo, ako bi bila imela le eno živo dušo, kateri bi bila mogla zaupati čustva svoja. Al komu naj bi se bila razodela? Ostrost očetova pretila ji je; ves drugi svet pa jo je že tako pahnal od sebe, predno se je še razcvela iz nedolžnega otroka v brhko dekle. Samo svojim cveticam, ki so kakor ona medlele v prognanstvu, — samo svitlim zvezdam, ki so bile nekđaj priče najblažniših časov, in grlicam gučečim v bezgu njenega vrteca zaupala je poprej srečo, zdaj pa tožila tugo svojo — edinim prijaticam, ki pa se niso znale ž njo ne radovati ne žalovati.

Tako minuli ste bili dve leti. Od Vida ni došlo v tem nikakega naznanila. Mati objokavala ga je že kot mrtvega, Ljudmila pa tolažila jo je ter zagotavljala, da gotovo se vrne, kajti križec njegov še vedno je plaval na površju studenčevem. — Ko pa sirotica neki dan križec svoj in svojega dragega potonjen najde, vznemeri se silno, — oropana se je videla zdaj zadnjega upa. Vtopljen križeca bila sta ji proroka, da preživela ne bo več leta.

Bilo bi li to mogoče pri tako zdravi, mladi in čvrsti deklici?

Slušajmo dalje!

(Kon. prih.)

Dopisi.

Iz Mariborske čitavnice. — V nedeljo 23. t. m. bode zadnja beseda zimskega tečaja, potem bodo izhodi, kakor je navada tudi pri družih čitavnicah. Jeli

se poleti kakor inda dozdej, tudi letos ima napraviti večja beseda, h kateri bi se tudi povabili nečlani iz mesta in okolice, o tem naj odloči glavni zbor, ki se s tem pozovlje tudi na 23. t. m. ob 8 $\frac{1}{2}$ zvečer. Po tem posvetovanji se bode beseda vršila in potem mogoče da je tudi ples.

Odbor.

Iz Ruš pri Mariboru 9. aprila. D. G. — H koncu u. m. so podrli 400 letni kostanj, ki je poprek meril 7 9 čevljev; votlina je bila velika tako, da sta dva človeka v njej prostor imela. Posebno je bilo še, da so z dvema žagama na enkrat žagali, ko so tega velikaša poderali in to tak, da sta bila dva možaka notri v kostanji, dva pa zunaj. 16 mož je bilo treba, da so vlekli za močno vrv, ker se je bilo bati, da bi ne padel na hrame.

Iz Bistrice na Notranjskem 9. aprila. — „Qui bene distinguit, bene docet“; mislim, da se to po domače pravi: „Kdor pravo pové, dobro pové.“ To bi mogel reči gosp. dopisniku † iz Notranjskega v „Slovenecu“ št. 24, ki to-le piše: „Čudno se mora vsakemu zdeti, kadar bere v „Novicah“, kako se Notranjci kratkočasijo in po čitalnicah veselé, ko precej na isti strani najde popisano „silno burjo in prošnjo!“ Prečuditi se ne more, kadar bere „Novice“, kako Notranjci plešejo, drago godbo si omišljujejo in še v sv. postu veselice razpisujejo, in v svetih nedeljah zjutraj, ko se po kmetih navadno ob 6. uri služba božja obhajati prične, izhode naznanjajo.“ Kdo bi prebiraje te vrstice naglo ne sodil, da Notranjci so vsi enaki, da povsod enako delajo, in se revščine svoje nič ne spominjajo, ktera jih tako glasno opominja varčnosti. Te sodbe očitne kratko malo saj bistriška dolina in njena čitalnica ne zasluži. Res je, da se je predpustom obhajalo tū veselje zmerno, kakoršno je vsaki družini pripuščeno, v času, ko se nobenemu to ne očita. Prav smešno se nam dozdeva, da gospod dopisnik graja, da ravno iz tistega kraja, od kodar je nekdo iz Novigrada pisal o veselem večeru o čitalnici, zve nesrečo naznanjeno, ktera je ondotne prebivavce neprevidoma, neutegoma hudo zadela. Viditi je iz tega, da se ne sme nesreča obžalovati v tem kraju, kjer se je popred kako veselje godilo! Kaj tacega nam do zdaj še ni bilo znano. Prosimo vendar gosp. dopisnika iz Notranjskega, ko kaj iz tega kraja naznanuje, naj saj vseh ne bôde s ostrim peresom, ako je morebiti le en kraj kaj zadolžil.

Iz Ipave 2. apr. * — Kar se tiče našega zadnjega vinskega pridelka, morem reči, da se nismo nadjali tacega od lanskega tako malo toplega poletja. Pridelali smo dobro vino in lepo čisto. Zato nas pa letos Gorenci niso pozabili; pogostoma nas obiskujejo in dosti kvinčev (mera po 60 bokalov) so ga že odpeljali in ga še bojo, ker so ž njim prav zadovoljni. Tako je njim pa tudi nam vstreženo.

Iz Planine. V 24. listu „Slovenca“ se je oglasil nekdo „iz Notranjskega“, ki globoko o tem modruje, od kod da dandanašnja revščina izvira. Nočem se o tem pravdati z neznanim pisateljem, zato kar naravnost grem „ad rem.“ Vzemite v roke, neznani gospod! 15. list „Novic“, pa brali boste, da nam, ktere menda v „Slovenecu“ najbolj pikate, siromaštvo naših sobratov ravno tako srce tare, kakor vam, ker ena tistih veselice, ki so vam trn v peti, je bila napravljena v prid ubogim Notranjcem; dohodek njeni kaže 60 gold. Niso to sicer tisoči; al dobro voljo saj tudi ta mali darek kaže. Prašam le, kaj bolj pošteni domači reči koristni: čitavničini izhodi, po katerih udje njeni neznane kraje mile svoje domovine poznavajo in se z pogovorom v domačem jeziku in s petjem srca rodoljubov budé, ali pa s tem, da se le neusmiljeno jezik brusi? V pustu so dosihmal ljudje vseh narodov plesali in si

godbo, ako jim ni pri rokah, iz drugih krajev naročevali in tako bode ostalo, dokler bo stal svet! Kako bi mogli izhodi pobožnega Slovenca pohujšati, to mi je zastavica. Da pa udje čitavničini niso postopači in da vsak svoja opravila med tednom ima, kaže to, da se izhodi v praznikih napravijo, ko je človek dela prost. Kjer pa so čitavničarji kot Slovenci pošteni kristjani, toraj jim je ravno tako, kakor dopisniku znana dolžnost, da ne zamudijo Božje službe; tolažimo ga toraj s tem, da ne bodemo na nobenem izhodu zanemarili te krščanske dolžnosti, ampak tudi v tem natanko svojo dolžnost spolnjevali. Da pa to storimo, ne potrebujemo, hvala Bogu! nobenega učenika. Samo te resnice ne bom dopisniku pregovarjal, da bi bilo nemogoče, da tudi taki, ki zdaj milošnjo delijo, bi je morebiti kedaj ne potrebovali; — al če bi imelo tako strašilo veljati, naj ne daje nihče več vbogajme, kajti — svet se suče in vsak more priti v reve! Slavoljub Možek.

Na Brdi 15. aprila. Nesreča res nikoli ni ugnana. Dne 12. t. m. zvečer, kmalu po osmih, ko smo bili ravno prestali od dnevnega truda, in sedli, da bi počili in kaj povečerjali, kar zaslišmo žalostne glasove vplat zvoná, in hrup, da v Ra holjčah gori. Strašni svit na nebi nam kmalu potrdi grozno resnico. Pustivši vse tečemo brž na pomoč. Ali ko pridemo tjakaj, čeravno je komaj četrť ure hodá, bila je že skoraj vsa doljna vas v ognji. Vlekel je sever, in ker se je bil doljnji konec vasi na severni strani vnel, je nesrečni plamen zagnal ravno proti lesenim hišam, da na ustavljanje ni bilo več misliti. Komaj so nesrečni prebivavci toliko časa imeli, da so živino izgnali in kaj malega iz hiš oteli. Pred našimi očmi je bilo v malo trenutkih skorej ves doljni konec vasi razdjan. Pogorelo je 13 hiš z vsemi poslopji, tudi vse žito, krompir, sočivje, krma, kar je je še bilo. Ostale so tega konca samo 4 hiše, ker so bolj od strane stale. Škoda je precenjena na 16.000 gold. Zavarovani so bili samo 4 gospodarji skupaj za 2800 gold. Ogenj se je začel pri eni kajži, kjer je neki na svinjaki jela slama goreti. Kako in po kom se je zatrosilo, to se še zdaj ne ve. — Že pred je bilo v tej vasi dosti revščine, tako, da so bolji gospodarji komaj rili: a kaj bo pa še le zdaj! Lesa nima v svojem skoraj nobeden. To malo, kar ga je bilo, vzeli so veliki davki in slabe letine. Denarja pa tudi nič. S čem si bodo siromaki iz novega stavili potrebna poslopja, in s čem se bodo preživel? Zatoraj usmilite se, dobri ljudje; pomagajte tudi tem siromakom!

Iz Ljubljane. Srce neizmerne nam še tako veselja igra, da dragi čitatelji o „besedi“ velicega pondeljka ne pričakujte popisa na drobno, ktereга zvršiti more le mirna roka pisateljeva. Čitavnici naši zedinjeni z sokolom našim obveljalo je srečno, da sta naklonila siromakom Notranjcem dosti zdatno pripomoč, in tako lepo dosegla svoj poglavni cilj in konec. Blagi ta namen dal jima je srce, da sta v javnem gledišču stopila pred svet ljubljanski, da mu pokažeta „slovenske besede oblast, slovenske umetnosti plod.“ Ko je bil program velikonočne „besede“ razglašen, sukala se je govorica, kamor si prišel, le okoli tega večera; že teden pred ni bilo več sedišča dobiti v gledišču; za nektore lože pa bila je res prava dražba. Prišel je veliki pondeljek in ž njim národní dan. Bil je krasen dan spomladansk; nebó samo je bilo tako milo, kakor da bi bilo vedelo, da vernemu svojemu narodu ne sme kaliti veselja. Ko odbije šesta ura, dojdejo sokolci v lični svoji obleki in z zastavama v praznično opravljeno gledišče, ki je bilo že prepolno radovednega ljudstva; kmali se lože napolnijo gospôde; tudi ces. namestnik Njih eksc. baron Schloissnigg in deželni glavar baron Codelli počastila sta besedo s svojo

pričujočnostjo; milostljivi knezoškof niso sicer bili osebno pri nas, al poslali so veliki dar od 100 gold. čitavnici v isti blagi namen. Došlo je pa tudi iz vseh krajev dežele, zlasti iz Notranjskega, in iz Primorskega mnogo iskrenih rodoljubov. Bila je ura sedem in začne se beseda z izvrstno overturo, ki jo je zložil Titel po slovanskih melodijah in jo je slavnoznan kapela c. k. polka nadvojvoda Ludevika godla zlasti pri sviranju narodne „Hej Slovani“ s živim navdušenjem sprejeta. — Zdaj stopi na oder s slavoklici sprejeta prva naša govornica gospodičina Ema Tomanova in z njej lastno zdaj miločutno zdaj krepko besedo deklamuje prolog, ki ga je domoljubni Notranjec in živa priča ondašnjih rev častiti gosp. Ivan Bilc zložil za današnjo besedo. Glasil se je tako:

„Slavna gospôda! Srce mi je veselja igralo, ko sem drugekrat stala pred slovenskim svetom, ter mu radostna čutila odkrivala. — Al danes, danes je vse drugače! Na Vaših obrazih ne vidim navadnega veselja, in v mojem srcu ne igra radost, ampak stiska ga neka otožnost, navdaja ga neka britkost — kako bo toraj beseda vesela, ko srce tuguje?!

Ko je modri Stvarnik človeka s svojim vse oživljajočim dihom v življenje poklical, dal mu je srce, ki je sedež najmilejših čutil. Najlepše čutilo človeškega srca pa je sočutje nad srečo ali nesrečo drugih ljudi. In to sočutje je tem večje, tem živeje, če je srečni ali pa nesrečni človek z nami v kaki zvezi ali celó brat ali sestra. Če je ud našega telesa bolán, bolno je celo telo; če brat ali sestra trpi, trpi tudi mati, tugujejo tudi bratje in sestre.

Glejte, slavna gospôda! ravno zdaj je taka. Bolan je en ud, bolno je celo telo. Notranjec trpi, mati Slovenija se joka; Notranjec strada in tuguje, — Dolenc z Gorencem, Korošec in Štajarec, Primorec ž njim žaluje. To je kaj lepo, da národ naš ima gorko in občutljivo srce, — srce, ki živo čuti nesrečo svojih rojakov, svojih bratov. Al kaj bi pomagalo, ako bi nesrečo rojakov le čutili, pa bi si ne prizadevali lajšati njih trpljenje, njih rane hladiti, njih britke ure sladiti! Ljubezen brez dobrih del je mrtva! —

Pa preselimo se za trenutek na Notranjsko, da vidimo, kako so reve in stiske ondi.

Notranjska stran se razprostira na jugu bele Ljubljane tje do Nanosa in od goriške meje do visokega Snežnika. Nekoliko te pokrajine je rodovitne, pa velik del Notranjskega je pust, gol, divji svet, pravimo mu Kras. Po goricah in planinah, ktere drugod košata drevesa in zeleni logi venčajo, ne vidiš tu družega ko golo skalovje. Pa ne le goré, temuč tudi ravnine so posute s skalovjem, ktero revnega Notranjca dan in noč opominja njegove revščine. Pa ta pusti in zapuščeni svet notranjske zemlje krije v sebi čuda božje mogočnosti. Kdo izmed Vas ne zná prečudnih podzemeljskih hramov, ne zná postojnske jame? O nji pravi pesem:

„Čuda tú kaže ti noč,
Vil stanovanje je tú!

Kdo ni še slišal o čudnem cerkniškem jezeru, ki ribiča, lovca in kmeta v istem letu redí?

Kdo še ni bral o čudni, že Tacitu pod imenom „Timaus“ znani „Reki“, ki se večkrat skriva in kaže, predno se iz sedem žrél v sinjo Adrijo izliva? Tú je Idrija, tu mila Ipava, tu bistriška dolina, tu stane na starodavni Pivki čvrst Pivčan, o katerem Miroslav poje:

„Pogumen je Pivčan
In zvest siromak;
Narodu in domu
Branitelj krepák.“

Prebivavce teh pokrajin, ki že mnogo let pod te-

škim jarmom revščine stokajo, je v sedanjem času britka šiba pomanjkanja in lakote posebno hudo zadela. Živinska kuga, ki se klata kakor morivna pošast po Jugoslovenii, se je bila tudi na notranjsko stran priklatala in je med blagom njenim mnogo škode naredila.

Al tudi tam, kamor morivke moč ni segla, je bila ona kriva, da ljudje zavoljo zaprtije na ceste smeli niso, in tako jim je še to malo bornih krajcarjev od ust odtrgala. — Več srednjim letinam je sledilo lansko zeló slabo leto. Po hudi zimi je prišla mokra spomlad, in za njo skoraj še bolj mokro poletje. Kar so ljudje sejali, je v zemlji segnjilo, ali pa le reven sad rodilo. Ni čuda, — ker je deževalo, kakor da bi se imel vesoljni potop ponoviti, da so narasli studenci in potoki, in ljudem vse, kar ni segnjilo, nemilo pobrali. „Jesen bogata“, kakor je sicer imenujemo, bila je Notranjcem tužna in revna. — Burja, ki je že lansko zimo nenavadno hudno divjala, tudi letos ni prizanesla. Tulila in razsajala je svečana meseca, da je bilo groza. Iz rodovitnih njiv je naredila puščave, in dobre strehe je razkrila in podrla, tako, da mnogo kmetov nima v hiši živeža in celó dobre strehe ne nad seboj.

Pa tudi najstrašnejša šiba požara je zadela nekoliko vasí in ljudem živež, obleko in stanovanje uničila ter jih popolnoma spravila na beraško palico.

Vse to, slavna gospôda, je pahnila Notranjca v veliko potrebo, v strašne stiske. Malo hrane, ki jo je pridelal, je kmali pošlo; zaslužka pa, da si bi potrebne živeža omislil, obleke preskrbel, razkosmano streho popravil, ali poplačal davke, za ktere mu gre strašno trdo, zaslužka — pravim — ni od nobene strani!

Tu zdihujejo otročiči in prosijo matere kruha, ona pa se obrača od njih s solznim očesom, ker že zdavnej ga sama nima in ga jim toraj tudi dati ne more. Tam očetu žalost srce stiska, ker vidi otroke bôse in s slabimi cujnicami oblečene, pa jim obleke preskrbeti ne more! — Tacih in enacih prizorov bi mnogo vidili, da bi nam dano bilo pogledati v marsiktero hišo in hišico na Notranjskem. Taki prizori, ako bi treba bilo, bi še bolj ganili Vaša srca, kakor moja slaba beseda. Gotovo nikomur bi srce mrzlo in oko suho ne bilo, da je pričujoč, kjer je domá taka revščina!

Prišla je mila spomlad; sneg se taja; žarki ogrevajo zemljo; prijazne ptice žvrgolé zopet svoje mile pesmice, in rano jutro kliče kmeta na noge. „Na noge kmetovavec! vzemi oralo, naprezi voliče, pojdi njive obdelovat!“

„Kaj bom revež oral, kjer nimam ničesa sejati? S semenom, namenjenim polju, se mi je pozimi še komaj družina hranila!“ — —

„Al niso take besede prežalostne. Ali bi blede lica, slaba obleka, taki zdihljeji, take tožbe ne omečile in ne ogrele tudi najmrzlejših in najtrših src? Kdo more hladnokrvno gledati take stiske svojih rojakov, svojih bratov?

Radosten moj pogled po prepolni tej hiši danes mi slavno pričuje, da, kakor domoljubje slovenskega naroda živo plamtí, tako tudi milosrčnost njegova ni prazna beseda! Hvala Vam tedaj, hvala presrčna, da se Vas je danes tak obilo tukaj zbralo, kjer gré za pomoč siromakom našim! Pokazali ste s tem, da klic preblagega našega deželnega poglavarja ni ostal klic vpijočega v puščavi, — pokazali ste, da bratovska ljubezen je globoko vkoreninjena v Vaših srcih, — pokazali ste, da Vam se roka ne trese, kadar je treba milodara podati bratu siromaku!

V tem sočutji pa boste gotovo tudi blagovoljno sprejeli, kar Vam danes ponudi čitavnica s bratom svojim „južnim sokolom!“

Stopila sta v kolo, da more biti toliko zdatniša pomoč ubozim našim Notranjcem!

Kar Vam pa prineseta vsak svojega in različnega, vse vendar le izhaja iz istega vira: iz srca bratovskega! Kar pa iz srca pride — star je pregovor — najde pot tudi v srce.

In tako odpri se zagrinjalo, da v blaženi ta namen pred slavno občinstvo stopi danes domača beseda, domača pesem, domača umetnost!“ —

Kako globoko je govornica ségla pričujočim v srce, kazala je živahna pohvala, ki ji je donéla od vseh strani po končanem govoru.

Razdeljena je bila zdaj beseda v tri oddelke. Od konca do kraja so bili izvrstni vsi; težko je reči, kateri med njimi je bil zanimiviši, ker vsak se je odlikoval po posebnostih svojih, pa le en glas je bil vseh, ki sodijo brez enostranosti, da vse skupaj je učinilo veselico, ki je še nismo vidili v Ljubljani. Naj drugi poskusijo, pokazati nam tako trójico!

Prvi razdelek je bil muzikalni. Povelčale ste ta del prekrasni gospodičini Angela in Gabriela, ki ste s svojim očetom, visokospoštovanim našim rojakom, gosp. dr. Stergerjem iz Gradca nalašč prišle v Ljubljano, da ste gledé na milodarni namen se udeležile naše besede. Oj! kako ste pele — Angela s svojim preljubeznjivim mezzo-sopranom in Gabriela s svojim briljantnim sopranom! Ako je una srca topila s Ipavčevo „Lahko noč“ in „Ostani pri meni“, je ta radostna čutja izbujevala v Strakošovi „D' amore giubilo“ — obé pa v Mozartovem dvospevu „Nozze di Figaro“ zibale poslušavce v rajskem veselji. Da se je po odpetih pesmah gledišče vselej ploska treslo, ni nam treba še posebno omenjati. Al tudi naš pevski zbor pod vodstvom čitavničinega pevovodja gosp. Fabjana je pokazal danes občinstvu ljubljanskemu: kakošne pesmi imamo in kako jih pojó naši pevci. Izbral si je zbor Križkovskega „Utonúla“, kateri zavoljo velike umetnosti svoje in miline sloví po vsem Českem in pa K. Mašekov zbor „Kdo je mar“, kteremu priudarja ves orhester in je zavoljo tega kakor nalašč za produkcijo pred velikim občinstvom, če tudi ni tako v narodnem duhu zložen, kakor priljubljeni nam Ipavčev. Gosp. V. Bučarjev neprecenljivi tenor in g. Fr. Vidičev impozantni bariton sta si zopet danes pridobila vsa srca tako, kakor sta oba zbora prejela navdušeno pa zaslužno občno pohvalo.

Drugi del bila je glediščina vesela igra: „Bob iz Kranja“ po česki Klicperovi „Kolači iz Prage“ poslovenjena, na naše okoljščine in čase zasukana in pomnožena s petjem, katero je zložil g. Fabjan. Tudi v tem razdelku nas je doteklo veselje, da gledé na milodarni namen besede današnje je prišla k nam iz Zagreba gospodičina Dragotina Milanova, ki je s svojim svakom, nepozabljivim nam profesorjem Macunom bila v začetku čitavnice naše ud njeni in v petji nam mila pomočnica. Nepopisljivo ljubeznjivo je predstavljala in pela danes „Potinjo iz Kranja“. Kakor igračica se je vèdla na odru in tri mične pesmice pela eno lepše od druge; navdušila je občinstvo tako, da so ji slavaklici doneli od vseh strani. Tudi nji, kakor gospodičinam Stergerjevim, smo hvaležni, da je povelčala današnjo besedo. Kaj pa naši domači? Ponosno rečemo, da so vsi dovršili naloge svoje izvrstno. Ni ne mala stvar, ako kdo, ki le v privatnem društvu radovoljno igra, si prvokrat upa na oder javni, kjer ga čaka kritika neusmiljena. In kako slavno so zmógli vsi! „Polonica“ gospodičina Ana Nolly-eva — „Matiče“ gosp. Josip Nolly — „mojster Tomaž“ gosp. Peter Graselli —

in „odrtnik Grabež“ gosp. P. Drahsler: vsak se je svoje naloge navzel tako prevdarjeno in jo izvrševal tako izurjeno, da od začetka igre noter do konca ni prenehal smeh. To je najbolji dokaz, kako izvrstno se je igralo, pa tudi koliko šaljivih situacij ima igra v sebi. Gospod Nolly pa se je prikupil tudi s svojo zatirično pesmijo še prav posebno. Gosp. Fabjanu pa, ki je v vsej tej veliki besedi djansko pokazal, da je mojster svoje umetnosti, gré čast in hvala, da je zložil pesmam mične napeve, prav v narodnem duhu.

Tretji del bile so gimnastične igre „južnega sokola.“ Vedite, dragi bravci, da bila je že ura deset, ko so prišle te igre na vrsto, in da v gledišču je bilo kakor v toplicah — in vendar je vse občinstvo zamaknjeno gledalo, kar so kazali sokolci v 3 vrstah. Vse grupe so bile tako lično sestavljene in tako ljubko izpeljane, da bi bile lahko dale malarju tvarino za slikarstvo. Zlasti, ko je bengalični ogenj razsvitljeval krepka trupla v rdečih srajcah, bil je pogled navdušljiv. Živahni slavaklici so priznavali nenavadno umetnost naših sokolov, kateri imajo izvrstnega učenika v gosp. Mandiču.

Še le ob polenajstih je občinstvo s prav posebno zadovoljnostjo z vsem zapustilo gledišče.

Po gledišču je bila vesela večerja v čitavnici, ktera ni ostala brez navdušenih napitnic. Dr. Orel je napil vrlemu gosp. dr. Stergerju, dr. Bleiweis vsem pomočnicam in pomočnikom današnje slovesne besede, dr. Lavrič iz Ajdovščine krasnemu spolu slovenskemu, g. Nabergoj iz Proseka čitavnici in sokolu. Pred odhodom v Trst ste nas še v čitavnici razveseljevale ljubeznjivi gospodičini Stergerjevi z nepozabljivim svojim petjem. Živili!

Z 100 gold., ki so jih darovali milostljivi knezoškof in z drugimi nadplačili, ki so znesli 67 gld. 60 kr., znašajo dohodki današnje besede 629 gold. 10 kr. Kolikšni so bili stroški, se še danes ne ve, ker niso še došli vsi računi. Dostaviti moramo pa še to, da razun pomoči, ki nam je došla od predragih gostov in sl. c. k. polka nadvojvoda Ludevika, je gosp. Blaznik tiskal vse razglase in programe brez plačila, papir sta darovala gospoda Češko in Sovan, g. Pakič je posodil nekoliko orodja, tudi gospá Jurečič in Jerančič sta delale vse zastonj. Hvala jim!

— Gospá Ignacija Kos-ova, vdova rajncega c. kr. okrožnega zdravnika, je po dolgi bolezni umrla 11. t. m. Naj je domoljubni gospej zemljica lahka!

Denarni zapisnik Matičini.

V drugem letu so k Matici pristopili in plačali

a) kot ustanovniki:	
Gospod Klemenčič Jože, posestnik na Vrhniki	50 gold. — kr.
„ Pinežič Viktorin, kaplan v Neunkirchen-u	10 „ — „
b) za letni donesek:	
„ Kuralt Ivan, župnik v Mengši	2 „ — „
„ Hiti Ivan, kaplan na Holmci	2 „ — „
„ Barlič Martin, beneficijat pri sv. Vidu	2 „ — „
„ Bononi Jožef, župnik v spodnji Tuhinji	2 „ — „
„ Mrvec Blaž, župnik v Nevljah	2 „ — „
„ Lomberger Jože, župnik v Tujnicah	2 „ — „
„ dr. Jožef vitez Wasser, svetovavec c. k. deželne nadsodnije in državni pravdnik v Gradcu	2 „ — „
Skupaj	74 gold. — kr.
Če se temu prišteje, kar so kazale poslednje „Novice“, namreč	618 „ 50 „
se vidi, da je Matica prejela od novih udov	692 gold. 50 kr.

V Ljubljani 17. aprila 1865.

Dr. Jer. Zupanec.